

Centrum pedagogicko-psychologického
poradenstva a prevencie
Ul. Kollárova č. 49, 036 01 Martin

ŠPECIFICKÉ VÝVINOVÉ PORUCHY UČENIA

Spracovala: Mgr. Jarmila Hlavatá
CPPPaP Martin

Špecifické vývinové poruchy učenia (ŠVPU)

Sú to poruchy, pri ktorých je nadobúdanie zručností obmedzené od skorých vývinových štádií. Obmedzenie nie je len dôsledkom chýbania možnosti učiť sa a nie je prejavom mentálnej retardácie. Nezapríčiňuje ho ani niektorá forma získanej choroby alebo poranenia mozgu.

Žiaka so ŠVPU charakterizuje:

- dobrá inteligencia, v niektorých oblastiach je žiak priemerný, až nadpriemerný
- schopnosť využívať kompenzačné mechanizmy (vyššie IQ)
- výskyt poruchy v rodinnej anamnéze (nie je pravidlom)
- výkyvy vo výkonoch a v známkach z niektorého predmetu, najčastejšie z jazykov a matematiky, ale premietajú sa v rôznej miere do všetkých predmetov
- nezaberajú bežné pedagogické opatrenia, žiaci sú často označovaní za „lajdákov“

Medzi najčastejšie sa vyskytujúce špecifické vývinové poruchy učenia patria:

Dyslexia

Je porucha čítania, ktorá sa prejavuje v rýchlosti, technike, správnosti a porozumení čítaného textu.

Typické prejavy:

- ťažkosti v rozpoznávaní jednotlivých písmen, zámena písmena za iné, tvarovo, prípadne zvukovo podobné (napríklad: b-d-p; a-e-o; m-n; k-h; d-t, c-č-s, z-s a pod.)
- ťažkosti v spájaní hlások do slabík a slabík do slov
- ťažkosti v čítaní slov so skupinou spoluhlások (napríklad: vřba, strela, predstava, vyhlbiť ...)
- pridávanie alebo vynechávanie hlások v slovách, deformovanie slov
- nerešpektovanie interpunkcie a diakritiky
- po prečítaní textu často neschopnosť reprodukovať a povedať vlastnými slovami obsah prečítaného
- porucha krátkodobej pamäti prejavujúca sa najmä pri zapamätávaní si informácií vnímaných sluchom

Dôsledky pre žiaka:

- nevládnutie techniky čítania
- neschopnosť učiť sa samostatne z písaného textu (v matematike neschopnosť riešiť samostatne slovné úlohy)
- zlyhávanie v predmetoch, kde treba čítať (aj zadania úloh...)
- problémy v písaní, hlavne v diktovanom texte
- zníženie celkového školského výkonu
- neurotizácia žiaka, znížené sebahodnotenie, pocity napätia

Dysgrafia

Je porucha písania, ktorá postihuje grafickú stránku písomného prejavu, jeho tvar, úpravu, čitateľnosť. Dysgrafik má problémy s osvojením si tvarov písma, ich napodobením a zapamätaním.

Typické prejavy:

- zamieňanie tvarovo podobných písmen (a/o, b/l/k, m/n ...)
- zamieňanie zvukovo podobných písmen (g/k, d/t, s/z...)
- prehadzovanie, pridávanie, vynechávanie písmen, nedodržanie hraníc slov
- umiestňovanie znamienok na nesprávne miesta, nepísanie znamienok
- zrkadlové písanie
- nedodržený tvar písmen, rozmazané, kostrbaté, nerovnako veľké písmená
- nepravidelná hustota medzi slovami a písmenami
- nedodržiavanie liniatúry

- neschopnosť presne a úhládne rysovať
- ťažkosti v grafickom napodobňovaní geometrických tvarov, alebo akejkolvek grafickej predlohy,
- narušená priestorová predstavivosť, pravo-ľavá orientácia
- malá pohyblivosť ruky, narušená grafomotorika
- nesprávne, kŕčovité držanie písacích potrieb
- neúmerne dlhý čas písania, extrémne sústredenie, napätie

Dôsledky pre žiaka:

- neschopnosť učiť sa z vlastného písaného textu
- nestíha písať diktát, odpisovať poznámky z tabule
- neúmerne dlhý čas prepisuje text, robí si poznámky
- nedokáže správne rysovať, kresliť, napodobniť tvar:
  - nedodrží veľkosť tvaru, nesprávna proporcionalita tvarov
  - nedokáže spojiť čiary jedným ťahom
  - má problém dodržať rovnú líniu
  - nedokáže priestorovo umiestniť rôzne tvary

Dysortografia

Je porucha pravopisu, ktorá sa prejavuje neschopnosťou žiaka uplatňovať naučené gramatické pravidlá. Často sa vyskytuje spolu s dyslexiou.

U žiaka pozorujeme:

- narušenie procesov sluchovej diferenciácie a oslabenie bezprostrednej sluchovej pamäti
- zníženú kvalitu vizuálnej pamäti - nepamätá si napr. grafémy
- ťažkosti v analýze a syntéze hlások
- problémy s orientáciou
- nesprávnu výslovnosť (nie je pravidlom)
- poruchu pozornosti

V písanom texte u dysortografika sa vyskytujú tzv. špecifické chyby:

- zámena krátkych a dlhých samohlások
- vynechávanie, pridávanie a zamieňanie písmen, slov, slabík a hlások
- nesprávne písanie a zamieňanie slabík dy/di, ty/ti, ny/ni, ly/li
- nerozlišovanie sykaviek (c,s,z,č,š,ž)
- nesprávne písanie y/i (okrem pravidiel písania slovných druhov)
- nedodržovanie hraníc písma (spájanie predložiek so slovami, nerozlišovanie začiatku a konca vety)
- chyby v spodobovaní hlások
- spájanie alebo trhanie slov
- nedodržovanie diakritiky a interpunkcie

Dôsledky pre žiaka:

- výrazné problémy vo vyučovaní cudzích jazykov:
  - neschopnosť pochopiť gramatickú výstavbu vety, pravidlá,
  - naučiť sa správne cudzie slovo napísať,
  - ťažkosti v priradení písomnej podoby slova k zvukovej podobe
  - problém porozumieť hovorenému slovu (odposluch)
- problematické rozlišovanie grafických symbolov v gramatike
- nezvládanie limitovaných úloh
- opakované zlyhávajúce v písomných úlohách (diktáty, testy...)
- negatívny dopad na sebahodnotenie žiaka, motiváciu

Dyskalkúlia

Je porucha prejavujúca sa ťažkosťami v chápaní číselných pojmov a matematických operácií.

Typické prejavy:

- nepochopenie pojmu číslo
- neschopnosť pamätať si, čítať a písať čísla
- nedostatočná predstavivosť číselného radu, neschopnosť sa v ňom orientovať
- neschopnosť pamätať si vzorce a pravidlá a uplatňovať ich pri riešení úloh
- zamieňanie matematických operácií a pojmov (väčší – menší, viac – menej, a pod.)
- problém s prechodom cez desiatku
- zamieňanie podobných čísel
- zamieňanie poradia čísiel
- problém s čítaním čísla, pokiaľ sa v strede nachádza nula
- počítanie čísel po jednom
- problém s triedením prvkov podľa tvaru, veľkosti a pod.
- problém s rozlišovaním geometrických tvarov
- problémy s rysovaním
- problémy s pochopením a riešením slovných úloh
- problém v chápaní merných jednotiek a ich vzájomného vzťahu,

Dôsledky pre žiaka:

- zlyhávanie v predmetoch, v ktorých je potrebná aritmetika, geometria, priestorová predstavivosť (matematika, fyzika, chémia, technické predmety, geografia, dejepis...)
- zamieňa si napr. m/n – ťažko si zapamäta počet „kopčekov“

V osobnom živote problém:

- spočítať si peniaze
- vypočítať obsah plochy, spotrebu materiálu
- ťažkosti s vodičským preukazom (nevie, ktorá je ľavá a pravá strana, nezapamätá si symboly-značky...)
- ťažko sa naučí hrať na hudobnom nástroji
- nenaučí sa hrať šach (logika, priestor)
- problém s časovou postupnosťou (nenaučia sa napr. tanec, choreografiu)
- nepoznajú hodiny (atď.)

Dyspraxia

Je špecifická porucha motorickej funkcie, porucha schopnosti vykonávať zložitejšie riadené pohyby a manuálne zručnosti.

Dyspinxia

Je porucha prejavujúca sa neschopnosťou zvládať niektoré zručnosti spojené s kreslením.

Žiaci so ŠVPU patria medzi žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Väčšinou sú vzdelávaní formou školskej integrácie.

- Špeciálna výchovno-vzdelávacia potreba (ŠVVP) – je požiadavka na úpravu podmienok, obsahu, metód, foriem a prístupov vo výchove a vzdelávaní pre žiaka, ktoré vyplývajú z jeho zdravotného znevýhodnenia.
- Žiak so ŠVVP - je žiak, ktorý má zariadením výchovného poradenstva a prevencie diagnostikované ŠVVP.
- Žiak so zdravotným znevýhodnením - je žiak so zdravotným postihnutím - chorý, zdravotne oslabený, s VPU, s VPS.
- Školská integrácia/začlenenie - je výchova a vzdelávanie žiakov so ŠVVP v triedach škôl a školských zariadení určených pre žiakov bez ŠVVP.